

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет педагогічний

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
«СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ПЕНІТЕНЦІАРНИХ УСТАНОВАХ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма “Соціальна робота”

Спеціальність І 10 – Соціальна робота та консультування

Галузь знань І – Охорона здоров’я та соціальне забезпечення

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “26”серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Соціальна робота в пенітенціарних установах
Викладач	Комар Ірина Валеріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Контактний телефон викладача	+380975276171
Е-mail викладача	iryna.komar@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний / заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації згідно розкладу

2. Анотація до навчальної дисципліни

Дисципліна «Соціальна робота в пенітенціарних установах» спрямована на формування у студентів професійних компетентностей, необхідних для роботи з особами, які перебувають у місцях позбавлення волі, а також із тими, хто адаптується після звільнення. Курс акцентує увагу на специфіці соціальної роботи в умовах пенітенціарної системи, розкриває соціально-педагогічні та психологічні підходи до ресоціалізації та реабілітації засуджених. Основні аспекти курсу - пенітенціарна система: структура, функції, завдання; соціально-психологічний портрет засуджених: особливості поведінки, потреби, проблеми; правові аспекти соціальної роботи в пенітенціарних установах; методи ресоціалізації та реабілітації осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі; організація соціальної допомоги після звільнення; етичні аспекти соціальної роботи в пенітенціарній системі. Курс розвиває професійні компетенції у сфері роботи з вразливими категоріями населення, сприяє зниженню рівня рецидивної злочинності та сприяє соціальній інтеграції осіб після звільнення.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета - вивчення теоретичних основ організаційно-адміністративної роботи, особливостей здійснення і відбування покарань в установах пенітенціарної системи України, вивчення теоретичних засад та особливостей реалізації соціальної роботи в пенітенціарній системі України. Основні завдання: Вивчення особливостей пенітенціарної системи та правових основ її функціонування. Ознайомлення з методами соціальної роботи в умовах обмеження волі. Аналіз психологічних і соціальних проблем засуджених.

Розвиток навичок організації соціально-реабілітаційних програм.
Формування компетентностей у питаннях післяпенітенціарної адаптації.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна:	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського демократичного суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК-6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК-11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми у професійній діяльності ЗК-13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
Спеціальні компетентності (СК)	СК-2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів. СК-3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та фахівців територіальних громад. СК-5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян/сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах. СК-17. Здатність виявляти і залучати ресурси інших фахівців, соціальних інститутів, державних та приватних установ та організацій для виконання завдань професійної діяльності. СК-20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах. СК-22. Здатність оперативно вирішувати нестандартні (кризові) ситуації і вживати заходи адекватні ситуації в межах своїх повноважень.
Програмні результати навчання (РН)	РН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між

	соціальними подіями та явищами. РН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв’язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин. РН 19. Залучати особистісні ресурси осіб, які звернулися за допомогою, ресурси соціальної групи і громади для розв’язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин. РН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.
--	--

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни – 90 год.	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7	231 Соціальна робота	4	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	Кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Пенітенціарна педагогіка та психологія як методологічна основа соціальної роботи в ПУ.	2	2	2
Тема 2. Поняття, особливості, закономірності та принципи педагогічного процесу в кримінально-виконавчих установах.	2	2	2
Тема 3. Основні засоби виправлення та ресоціалізації засуджених.	2		6
Тема 4. Методи вивчення та впливу на особистість засудженого.	2		6
Тема 5. Основні завдання, форми та напрямки соціально-виховної роботи із засудженими.		2	6
Тема 6. Особливості процесу виховання неповнолітніх засуджених.		2	6

Тема 7. Особливості процесу виховання засуджених жінок.		2	6
Тема 8. Основні напрямки та форми загальноосвітнього і професійно-технічного навчання засуджених до позбавлення волі.		2	6
Тема 9. Організація процесу самовиховання засуджених.		2	6
Тема 10. Планування соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.	2	2	4
Тема 11. Оцінка ступеня виправлення засуджених до позбавлення волі.	2		6
Тема 12. Особливості організації роботи школи підготовки до звільнення.		2	4

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Загальна система оцінювання навчальної дисципліни передбачає комплексний підхід до вимірювання знань, умінь і навичок студентів. Вона включає в себе різні компоненти оцінювання, які дозволяють визначити рівень засвоєння матеріалу і сформованість компетенцій. Система складається з таких елементів: Поточне оцінювання – 1) модульні завдання (перевірка знань на окремих етапах вивчення курсу); 2) практичні завдання (оцінювання виконання практичних та семінарських робіт); 3) домашні завдання (контроль за самостійною підготовкою студента); 4) тестування: оперативна перевірка теоретичних знань. Рейтингове оцінювання – студенти накопичують бали протягом семестру за виконання різних завдань. Кінцева оцінка розраховується на основі підсумку цих балів.
Вимоги до письмових робіт	Критерії оцінювання: якість виконання завдань, своєчасність здачі роботи, глибина розуміння матеріалу. Концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення питань і завдань.
Семінарські заняття	Критерії оцінювання: якість виконання завдань, своєчасність здачі роботи, глибина розуміння матеріалу, креативність або вміння застосувати знання на практиці.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання не менше 50 % завдань курсу
Підсумковий контроль	Екзамен

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: -Кодекс честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника -Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника -Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника -Положення про запобігання академічному плагіату у Карпатського національного університету імені Василя Стефаника -Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника -Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-прозапобігання-плагіату/
Відвідування (пропуски) занять	Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентує «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/

8. Рекомендована література

1. Бандурка О. М. Проблеми соціальної адаптації неповнолітніх, звільнених з виховно-трудових колоній / О. М. Бандурка, В. М. Трубников, А. О. Яровий. Х. : Видавництво НУВС, 2003. 260 с.
2. Богатирьов І. Г. Державна кримінально-виконавча служба України: історія та сучасність / І. Г. Богатирьов, О. І. Богатирьова; Дніпропетровський держ. ун-т внутрішніх справ. Д. : Ліра, 2007. 352 с.
3. Денисова Т. А. Кримінальне покарання та функції його призначення і виконання за законодавством України: Навч. посіб. для студ. юрид. ф-тів вищ. навч. закл. Запоріжжя: ГУ "ЗІДМУ", 2004. 152с.
4. Завацька Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога : навчальний посібник для ВНЗ / Л. М. Завацька. К. : Видавничий Дім „Слово”, 2008. 240 с.
5. Інновації в роботі з ресоціалізації неповнолітніх, засуджених до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі : метод. матеріали. К.: Державна соціальна служба для сім'ї, дітей та молоді, 2005. 104 с.
6. Ковчина І. М. Підготовка студентів до соціально-правового захисту особистості: навч.-метод. посіб. / І. М. Ковчина; Національний пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К. : НПУ, 2005. 195 с.
7. Кримінальний кодекс України. Х. : ТОВ „Одіссей”, 2008. 288 с.
8. Кримінально-виконавчий кодекс України. Х. : ПП „ІГВІН”, 2007. 96 с.
9. Кримінально-процесуальний кодекс України. Х. : Інформаційно-правовий центр „Ксилон”, 2009. 187 с.
10. Курс кримінально-виконавчого права України: Загальна та Особлива частини: Навч. Посіб. / О.М. Джу́жа, В.О. Корчинський, С.Я. Фаренюк, В.Б. Василець; За заг. ред. О.М. Джу́жи.- К.: Юрінком Інтер, 2000..
11. Методичний посібник по роботі з дітьми, які тимчасово перебувають в спеціальних закладах / Т. П. Кравчук, Б. П. Лазаренко, Т. П. Кравир. К. 2003. 209 с.
12. Методичні рекомендації для працівників центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді щодо роботи з молоддю, яка звільнилася з місць позбавлення волі : методичні рекомендації / За ред. О. І. Пилипенка. К. : Держсоцслужба, 2006. 112с.
13. Міщик Л. І. Соціально-педагогічні та педагогічні проблеми дезадаптації дітей і підлітків : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. Запорізький держ. ун-т. Запоріжжя : ЗДУ, 2003. 108 с.
14. Неживець О. М., Жук Л. А., Жук І. Л. Ресоціалізація засуджених та осіб, звільнених з місць позбавлення волі : монографія К. : Кондор, 2009. 222 с.
15. Основи пенітенціарної педагогіки і психології : навчальний посібник / М. Біла Церква : ДДУПВП, Білоцерківське училище професійної підготовки працівників кримінально-виконавчої системи, 2003. 101 с.
16. Пихтіна Н. П. Профілактика та соціально-педагогічна робота з дітьми

- девіантної поведінки : навчально-методичний посібник. Ніжинський держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2007. 239 с.
17. Синьов В. М., Кривуша В. І. Пенітенціарна педагогіка: в основних запитаннях і відповідях : навчальний посібник / В. М. Синьов, В. І. Кривуша. К. : ДЦССМ, ДДУПВП, 2000. 123 с.
18. Соціальна робота з неповнолітніми, які перебувають у місцях позбавлення волі / За заг. ред. В. М. Синьова: ДЦССМ, ДДУПВП, 2003. 222 с.
19. Соціальна, педагогічна та психокорекційна робота з неповнолітніми засудженими до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі : методичний посібник з питань соціальної реабілітації у громаді неповнолітніх засуджених. К. : Науковий світ, 2006. 277 с.
20. Соціально-психологічні та кримінологічні аспекти впливу заходів виховного характеру на формування правової свідомості неповнолітніх : монографія. За заг. ред. Г. В. Гребенькова. ДЮІ ДЛУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2008. 188 с.

Викладач _____ **Ірина КОМАР**, доцент
кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи